

DZIEJE

PL ISSN 0419-8824

NAJNOWSZE

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

**KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU**

3–2018

<http://rcin.org.pl>

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik LI

2019

3

Warszawa 2019

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszcaka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

KOMITET REDAKCYJNY

Roman Baron, Idesbald Goddeeris, Marek K. Kamiński, Krzysztof Kawalec, Marek Kornat, Piotr Madajczyk, Wojciech Materski, Jan Molenda, Władimir Niewieżyn, Andrzej Nowak, Dušan Segeš, Andrzej Suchcitz, Włodzimierz Suleja, Małgorzata Willaume, Michihiro Yasui

REDAKCJA

Andrzej Chojnowski, Małgorzata Gmurczyk-Wrońska,
Andrzej Koryn, Paweł Libera (sekretarz), Rafał Stobiecki, Jacek Tebinka,
Tadeusz Wolsza (redaktor naczelny)

REDAKTOR WYDAWNICZY

Ewa Bazyl

TŁUMACZENIA STRESZCZEŃ

Grażyna Waluga

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
tel. 22 831 02 61-62, w. 43
e-mail: dn@ihpan.edu.pl
http://www.dn-ihpan.edu.pl

Czasopismo recenzowane

p-ISSN 0419-8824
e-ISSN 2451-1323 (wersja pierwotna)

© Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Publikacja dotowana ze środków publicznych
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Druk i oprawa: Fabryka Druku

<http://rcin.org.pl>

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Łukasz Szczypkowski – <i>Dawna fotografia jako źródło do badań pamięci historycznej mieszkańców małej społeczności na przykładzie Książenic w południowej Wielkopolsce</i>	5
Leszek Kania – <i>Kłeska 1 Brygady Piechoty Rezerwy na Wołyniu w czerwcu 1920 r. w materiałach śledztwa prokuratorskiego</i>	29
Ks. Marek Jodkowski – <i>Pertraktacje na temat statusu Kościoła katolickiego w Okręgu Kłajpedy w latach 1923–1926</i>	51
Michał Jerzy Zacharias – <i>Inteligencja, socjalizm i rewolucja w myśli politycznej Jana Wacława Machajskiego (1866–1926)</i>	69
Grzegorz Kulka – <i>Śledztwo w sprawie finansowania tygodnika „Jutro” przez gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza w 1925 r.</i>	105
Magdalena Heruday-Kielczewska – <i>Śniadanie u prezydenta Ratajskiego, czyli co i gdzie jadano w czasie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu</i> ...	119
Wojciech Materski – <i>Od dyplomacji do konfrontacji. Z genezy sowieckiej agresji na Finlandię w 1939 r.</i>	135
Mateusz Gajda – <i>Antypolska działalność niemieckiej dyplomacji w Hiszpanii w latach 1939–1943</i>	157
Marek Ney-Krwawicz – <i>Bezpieczeństwo służby a życie codzienne żołnierza Armii Krajowej na przykładzie Komendy Sił Zbrojnych w Kraju</i>	179
Franciszek Piper – <i>Akcja dyplomatyczna rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w celu ratowania przed zagładą więźniów KL Auschwitz w fazie likwidacji obozu w świetle akt brytyjskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych</i>	211
Szymon Pietrzykowski – <i>Mont Valérien – epicka pamięć, (nie)pamięć traumy</i> ..	233
Grzegorz Baziur – <i>Dębica i powiat dębicki pod władzą Armii Czerwonej w latach 1944–1945 w aspektach społeczno-politycznym i ekonomicznym</i>	263
Włodzimierz Batóg, William A. Glass – <i>Mosty wzajemnego zrozumienia. Wizyta Billy’ego Grahama w Polsce w październiku 1978 roku – przebieg i skutki</i> ..	289

MATERIAŁY

<i>Relacje polsko-ukraińskie na Wołyniu w dwudziestoleciu międzywojennym. „Kilka uwag z powodu naszej klęski wyborczej na Wołyniu” (1922 r.) – Mateusz Pielka</i>	341
---	-----

AUTOREFERATY

Jan Tymiński – <i>Administracja morska w Gdyni w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. Organizacja, kadry, działalność</i>	351
--	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Jacek Chrobaczyński – „ <i>Weißkarte, Blaukarte, Rotkarte, Gelbkarte</i> ”	363
Ryszard Stemplowski – <i>Latynoamerykańskie aspekty wojen światowych</i>	387
Tomasz Flasiński – <i>Trzy nowe książki o Pakistanie</i>	393

* * *

Paweł Dudziński, <i>Szachy wojenne 1914–1918. Drogi do niepodległości</i> – Tadeusz Wolsza	425
Stanisław Salmonowicz, <i>Ludwik Muzyczka „Benedykt” (1900–1977). Materiały historyczne do dziejów Komendy Głównej Armii Krajowej</i> – Przemysław Olstowski	430
Kaja Kaźmierska, Jarosław Pałka, <i>Żołnierze ludowego Wojska Polskiego. Historie mówione</i> – Rafał Stobiecki	434
Пётр Черёмушкин, <i>Ярузельский: испытание Россией</i> – Władimir Niewieżin ..	439

IN MEMORIAM

<i>Janusz Żarnowski (1932–2019)</i> – Katarzyna Sierakowska	443
---	-----

Instrukcja wydawnicza

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać w dwu egzemplarzach oraz w wersji elektronicznej. Wydruk powinien być sporządzony według obowiązujących norm: Times New Roman 12 pkt, interlinia 1,5 wiersza, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi dużymi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie – w przypadku pracy wielotomowej – liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji – na końcu tekstu z prawej strony oraz afiliację (miasto).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Odnośniki do przypisów (dolnych) w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. – wiek lub r. – rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7, dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku – w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części – cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przesłania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułu streszczenia (do 3000 znaków ze spacjami) i zarysu treści (do 500 znaków ze spacjami) w języku polskim, wykazu słów kluczowych w języku polskim (do 5–7 słów lub wyrażeń) oraz bibliografii zawierającej pozycje cytowane w przypisach.

Instrukcja wydawnicza

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać w dwu egzemplarzach oraz w wersji elektronicznej. Wydruk powinien być sporządzony według obowiązujących norm: Times New Roman 12 pkt, interlinia 1,5 wiersza, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi dużymi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie – w przypadku pracy wielotomowej – liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji – na końcu tekstu z prawej strony oraz afiliację (miasto).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Odnośniki do przypisów (dolnych) w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. – wiek lub r. – rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7, dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku – w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części – cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przesłania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułu streszczenia (do 3000 znaków ze spacjami) i zarysu treści (do 500 znaków ze spacjami) w języku polskim, wykazu słów kluczowych w języku polskim (do 5–7 słów lub wyrażeń) oraz bibliografii zawierającej pozycje cytowane w przypisach.